

De belangrijke bijzaak

Werk heeft ongetwijfeld invloed op je mensbeeld. Als jij een autoverkoper bent, dan zul je een bepaald beeld over mensen hebben en dat beeld zul je steeds zodanig bijstellen dat je zoveel mogelijk autowaarde aan klanten verkoopt. Nu zal lesgeven ongetwijfeld niet hetzelfde zijn als auto's verkopen, edoch het zou toch aardig zijn om vanuit het beeld naar ons werk te kijken. De autoverkoper zal wellicht aandragen dat het belangrijkste verschil erin zit dat hij in de commerciële sector werkt en hij niet een gratis en verzekerde geldstroom van de rijksoverheid kent en wij docenten zullen ongetwijfeld zeggen dat wij iets verkopen wat meer in lijn met de waarheid ligt en ook meer bijdraagt aan een duurzaam en vergeestelijkt leven... (Tja.)

Docenten kunnen veel vertellen over de jeugd van tegenwoordig. Dat kunnen ze al eeuwenlang en vermoedelijk is het beeld toch heel erg hetzelfde. De jeugd vindt andere zaken belangrijk en doet te weinig aan school. Ze zijn bezig met uitgaan en andere triviale zaken (en dat is een schande). Hard werken en leren voor school, ho maar. Of dit klopt (dat docenten dit denken) is wellicht net zo stereotype als de gedachten zelf, maar toch: je hoort het. School zou in de hiërarchie van datgene wat voor hun ontwikkeling belangrijk is op 1 moeten staan. Nu, ik hoop dat dit voor mijn dochtertje niet gaat gelden. School is een van de belangrijke bijzaken in het leven. Het daaraan gekoppelde diploma is zeker belangrijk, maar het is niet het enige wat telt. Het gaat er toch ook om wat ze naast school heeft gedaan, want laten we wel wezen: school biedt niet alle zaken die voor een mens van belang zijn... En vooral ook: het biedt ook niet altijd de omgeving waarin die zaken die van belang zijn optimaal en afdoende aan bod komen. Vooral de sociale context is soms niet al te prettig en ook heb ik me in de klas vaak afgevraagd waarom ik dit allemaal met hen moet leren – want bij tal van zaken zag je gewoon dat niet iedereen dit interessant vindt. Wat niet de leraar te verwijten valt, maar wat wel zorgt voor een minder optimale situatie. Ook heb je in de klas mensen zitten

die zichzelf heel belangrijk vinden, wat het leren van andere individuen ook in de weg zit. Vanuit al deze gezichtspunten zeg ik nu al (onze dochter is 17 maanden) dat school een belangrijke bijzaak is en mocht u haar in de klas krijgen, dan weet u dat alvast.

U die dit leest en die verondersteld mag worden van lezen te houden, kent wellicht het werk van Hermann Hesse *Narziss und Goldmund*. Of anders Umberto Eco met *de naam van de roos*. Gedurende mijn schooltijd was dit toch wel mijn opvoedingsideaal. Niet gerealiseerd, helaas, maar toch. De jongere die aan de hand van een oudere de wereld en haar geheimen, grillen en grollen leert kennen. In de schoolbanken en de collegezalen was het echt anders. Men vertelde, men gaf opdrachtjes en het gevoel dat ik met mijn essentie bezig was, kreeg ik nimmer (of amper). Kan ik dat de docenten verwijten? Nee! Deze maatschappij vraagt om een type organisatie waarin massaal op een plek geleerd wordt en een groot deel van de inhoud in het licht van de diplomering gestandaardiseerd is. Een Vwo-diploma is een Vwo-diploma. Natuurlijk had ik vakkeuze, maar ook daarin golden voorwaarden en waren de vakken qua inhoud bepaald. Kon ik op school aankomen met mijn vragen die me op dat moment bezighielden? De leraar

Marc den Elzen

geschiedenis was de enige die mij daarin nog iets van een handreiking wist te geven – maar Duits, maar wiskunde et cetera. De leraar geschiedenis gaf de ruimte om een werkstuk te maken over een bepaald historisch gegeven dat me kon raken. Ook op de universiteit gold dat. Vele boeken over het interbellum heb ik mogen lezen. En toch weet ik dat ook over mijn generatie gezegd werd dat we met andere dingen bezig waren...

De autoverkoper heeft het makkelijk. Iemand komt naar hem toe, simpelweg omdat hij een auto wil. Bij ons komt men omdat er een patroon is. Een noodzaak is. Een plicht. Stel je voor dat wij elk kwartaal naar de autoverkoper moeten, omdat onze werkgever ons weer een nieuwe leaseauto cadeau doet. Zou de

autoverkoper dan niet net zo gaan praten over zijn klanten als wij in het stereotype beeld ook doen. Wij zouden dan toch ook verveeld raken van die praatjes? Ik zou ook gewoon zeggen: doe maar een blauwe. De verhalen zou ik plichtmatig aanhoren, totdat er weer een autoverkoper is die in mijn verhaal komt. En dat is dus de wezenlijke vraag: waar zit dat verhaal, wat is datgene wat we *identiteit* noemen? Ik kan het bij mij aangeven: als de man gaat vertellen over de historie, over de totstandkoming, over de bedrijfs-geschiedenis van het automerk in bepaalde voor mij interessante decennia, dan hang ik aan de lippen van de autoverkoper. Of als hij fragmenten laat zien van een bepaalde film waarin de auto is gebruikt – of waarin hij gaat vertellen over de specifieke geluiden. Thuis zal ik me dan weer met andere zaken bezighouden. Ontspanning (hopelijk vindt meneer de autoverkoper het niet erg dat ik dan boeken lees, of een film kijk, of sport, of muziek luister)!

Misschien is dat wel het probleem: voor ons is school werk en daarmee belangrijk. Ons werk wordt aangenamer als de student het ook belangrijk vindt. Voor de student is school een bezigheid. Een aandachts-terrein. Soms denkt hij dat hij zijn

School is een van de belangrijke bijzaken in het leven.

verhaal bij bepaalde docenten kan vinden, veel vaker zoekt hij zijn eigen weg en is zijn verhaal gewoon een beetje voetballen en meepraten met dat wat de media als het verhaal zijn gaan zien of willen zien. Er wordt veel geld verdiend met verstrooiing en helemaal als het betekenisvol lijkt.

Nu komen we terug op het mens-beeld en het werk. Het stereotype beeld met daarin het beroep als

leraar in de verdrukking (*ik wil aandacht want ik doe belangrijk werk voor de mens en dat zien die mensen maar niet* - moet maar eens overboord). We zijn een onderdeel en we zijn een onderdeel dat wellicht bij bepaalde mensen aan iets appelleert en wat hen echt verder helpt. Voor de anderen die aanwezig zijn en die het vak volgen: het draagt bij aan het diploma en selecteert mensen die geschikt en gemotiveerd zijn (want als je niet gemotiveerd bent en het niet kunt, dan lukt het toch echt niet om steeds maar in die klas te zitten en te luisteren). Dat daarmee niet het uiterste uit een persoon wordt gehaald, tja: dat is een maatschappelijke keuze rondom onderwijs. Wel jammer, maar goed: ik zal niet de eerste zijn die zegt dat hij in de verkeerde tijd geboren is. Ook dat relativeert de zaak. Volgende keer op dat vlak beter, zal ik ongetwijfeld denken als ik op mijn sterfbed lig. En wie weet kan het tegen die tijd ook. Is de techniek zodanig gevorderd dat ik als leerling kan schakelen naar het verhaal bij leerstof dat ik wil. Maar wellicht is in die tijd het vak van autoverkoper wel mooier – en word ik dat.

O ja, dat ik mij bezighoud met werk en mensbeeld komt omdat ik mijn ontslag bij mijn huidige werkgever heb ingediend. Al vaker heb ik gewag gemaakt van een enigszins verwrongen cultuur binnen mijn afdeling. Met de komst van een tweede kind drong de vraag zich op: wil ik met dit soort mensbeelden (zie mijn column over organisatiehaantjes en de ontpopping) thuiskomen...

Het antwoord was simpel: nee! Maar omdat ik vertrouwen heb in onderwijs ga ik naar een andere hogeschool.

Marc den Elzen